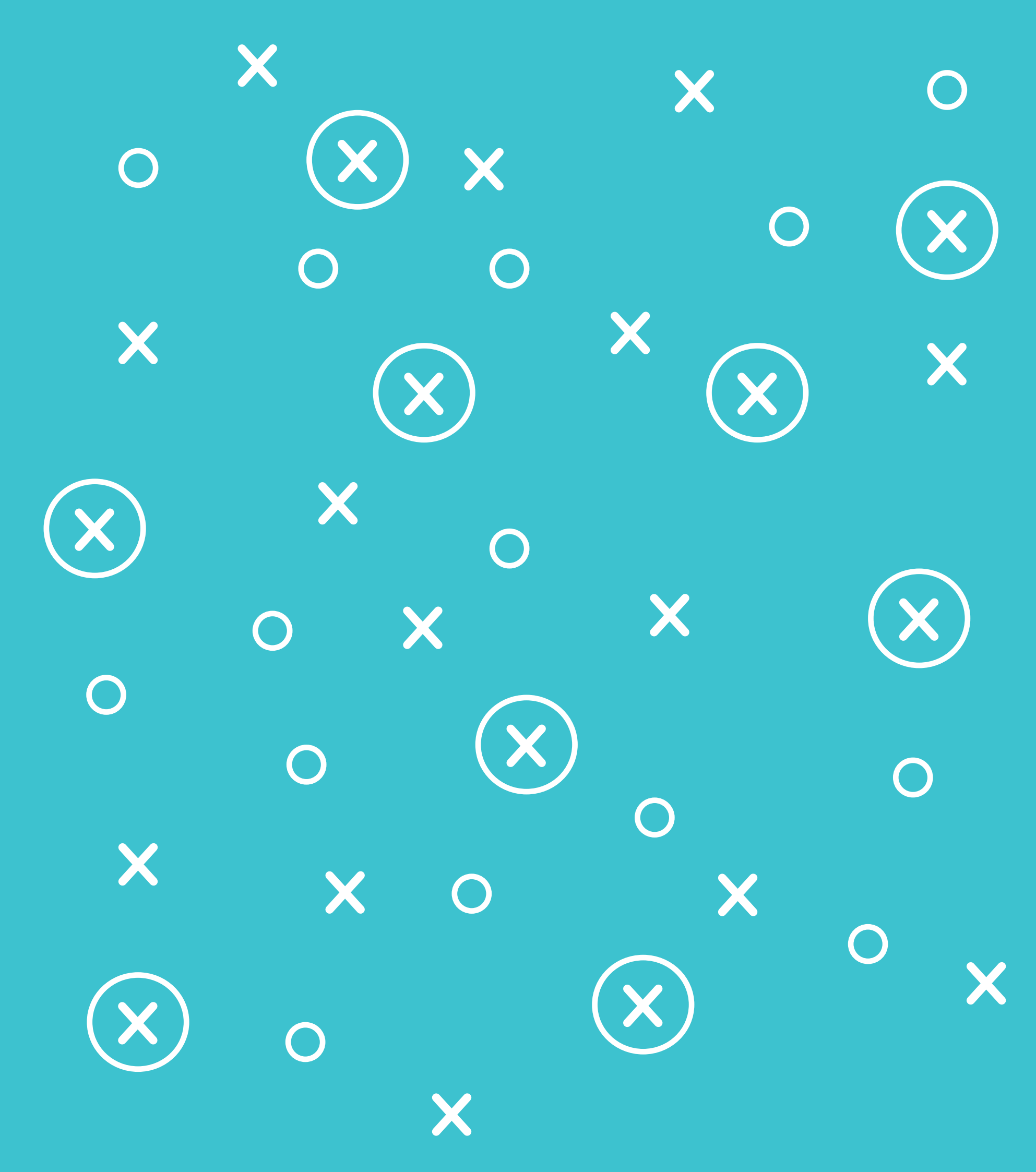

NARKOTINIŲ MEDŽIAGŲ APTIKIMO KLAIPĖDOS RAJONO VAIKŲ UGDYMO ĮSTAIGŲ IR ATVIRŲ JAUNIMO ERDVIŲ APLINKOSE ATASKAITA

2019

TURINYS

ĮVADAS	1
1. NARKOTINIŲ MEDŽIAGŲ APTIKIMO TESTAI	2
1.1. Rezultatų įvertinimas	3
2. NARKOTINIŲ MEDŽIAGŲ APTIKIMO EIGA	4
2.1. Narkotinių medžiagų aptikimo rezultatai	5
2.2. Ankstesnių metų tyrimų rezultatai ugdymo įstaigose	6
2.3. Ankstesnių metų tyrimų rezultatai jaunimo erdvėse	6
3. APTIKTŲ NARKOTINIŲ MEDŽIAGŲ APRAŠYMAS	7
3.1. Narkotinių medžiagų poveikis sveikatai	8
4. PENKTŲ, SEPTINTŲ, DEVINTŲ KLASIŲ MOKINIŲ ŽALINGŲ ĮPROČIŲ POKYČIAI	9
REKOMENDACIJOS	13
ŠALTINIAI	14

Klaipėdos rajono savivaldybės tarybos patvirtintame Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos 2019 m. priemonių plane (2019 m. vasario 28 d. sprendimas Nr. T11-45), numatyta priemonė 3.1. Atlikti narkotinių medžiagų aptikimo ir atpažinimo testus mokyklos aplinkoje.

Klaipėdos rajono savivaldybės tarybos patvirtintame Klaipėdos rajono nusikalstamumo prevencijos ir kontrolės 2017–2019 metų programos įgyvendinimo plane (2016 m. gruodžio 22 d. sprendimas Nr. T11-447) numatyta priemonė Nr. 5.4. Narkotinių medžiagų aptikimo ir atpažinimo testų atlikimas viešose jaunimo susibūrimo vietose.

Narkotinių medžiagų aptikimo ir atpažinimo tyrimą atliko privati kompanija „Euromedika“. Tyrimas buvo atliekamas naudojant vienkartinius narkotinių medžiagų aptikimo testus iDenta (Izraelis). Aplinkos patikrinimas buvo atliekamas dviem skirtingais testais – vienas testas identifikuoja 21 sintetinę narkotinę medžiagą, tokią kaip rudasis heroinas, amfetaminai, ekstazė ir naujos kartos narkotikai, kurie parduodami kaip vonios druska, augalinis maistas arba pažangūs chemikalai, o kitas testas nustato marihuanos / hašišo buvimą. Narkotinių medžiagų aptikimo nuo paviršių eigą stebėjo ugdymo įstaigos atstovas arba visuomenės sveikatos priežiūros specialistė, aptarnaujanti ugdymo įstaigą. Patikros rezultatai buvo fiksuojami patikrinimo aktuose. Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras koordinavo tyrimo procesą.

1. NARKOTINIŲ MEDŽIAGŲ APTIKIMO TESTAI

Testų privalumai:

- ✓ Nustato narkotinių medžiagų pėdsaką nuo bet kokio paviršiaus
- ✓ Autonominis, uždara sistema
- ✓ Patogu ir lengva naudoti
- ✓ Rezultatai yra žinomi po 1 min.
- ✓ Nėra kontakto su žmogumi
- ✓ Mėginiai yra apsaugoti nuo užteršimų
- ✓ ilgas galiojimo laikas
- ✓ Maksimaliai apsaugotas nuo atsitiktinio lūžio
- ✓ Lipnus antgalis paima nuo paviršiaus tiksliai tokį mėginio kiekį, kokio reikia

Testas identifikuoja 21 sintetinę narkotinę medžiagą

Aptinka šias medžiagas:

baltąjį heroiną, metamfetaminą, amfetaminą (milteliai), ekstazi / MDMA, metadoną, ketaminą, fenciklidiną (PCP) para-metoksimetamfetaminą (PMA), dimetiltriptaminą (DMT), „Vonios druską“ MDPV, mefedroną, para-metoksimetylamfetaminą (PMMA), meta-chlorofenilpiperaziną (mCPP), metiopropaminą (MPA), mefedroną, 3,4 – metilendioksi-alfa-pirolidinobutirofenoną (MDPBP), katinoną, metkatinoną (efedronas), metiloną, kokainą / kreką.

Testas identifikuoja marihuanos / hašišo aptikimą

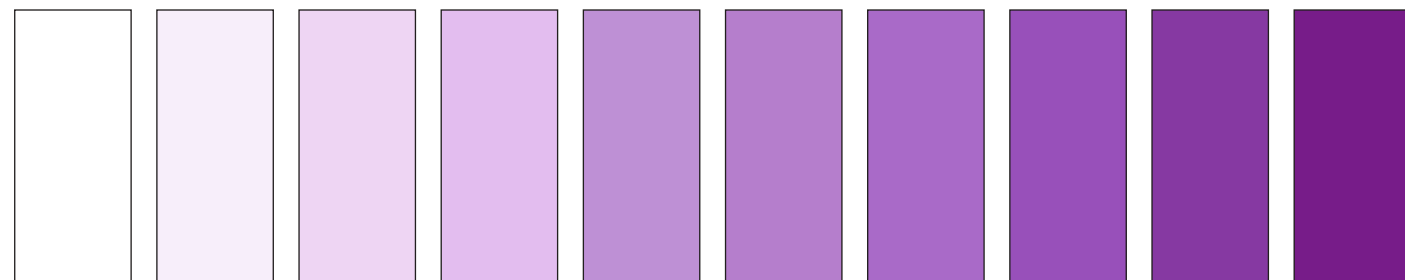
1.1. Rezultatų įvertinimas

Narkotinių medžiagų kiekio koncentracija buvo nustatoma pagal dešimtbalės sistemos metodiką. Narkotinių medžiagų kiekiui aplinkoje nustatyti buvo naudojama spalvų intensyvumo skalė nuo 0 iki 10 (0 – narkotinių medžiagų nebuvimas / neaptikimas). Kuodidesnis balas buvo nustatomas, tuodidesnis kiekis tam tikros narkotinės medžiagos buvo rastas. Tonas (atspalvis) – tam tikro kiekio narkotinių medžiagų kiekis. Kai tiriama aplinka,

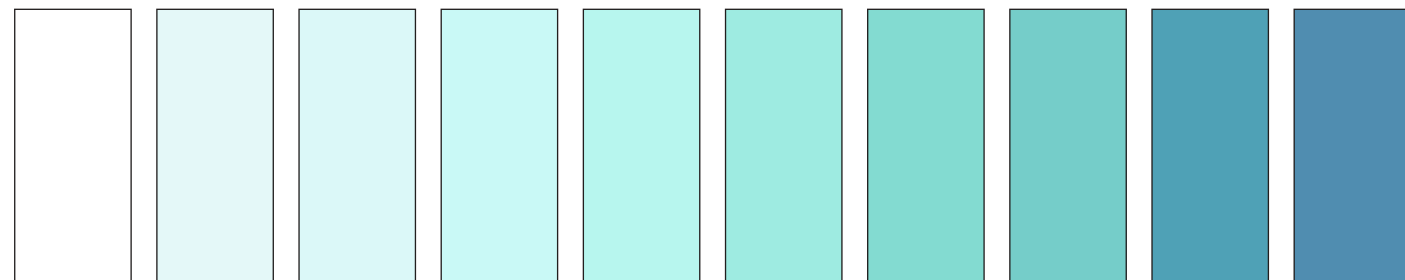
o ne patys mokiniai, tokie tyrimai gali parodyti, kad tam tikroje aplinkoje (pvz., ant durų rankenų, tualetuose) yra narkotinių medžiagų pėdsakų, bet tai dar nereiškia, jog mokiniai vartoja narkotines medžiagas ugdymo įstaigos ar jaunimo erdvės patalpose, kadangi šios narkotinės dalelės gali būti atneštos iš visuomeninio transporto ar pan. Be to, galbūt įstaigos patalpose lankosi kiti asmenys, turintys kontaktą su narkotinėmis medžiagomis.

Rezultatų interpretavimas:

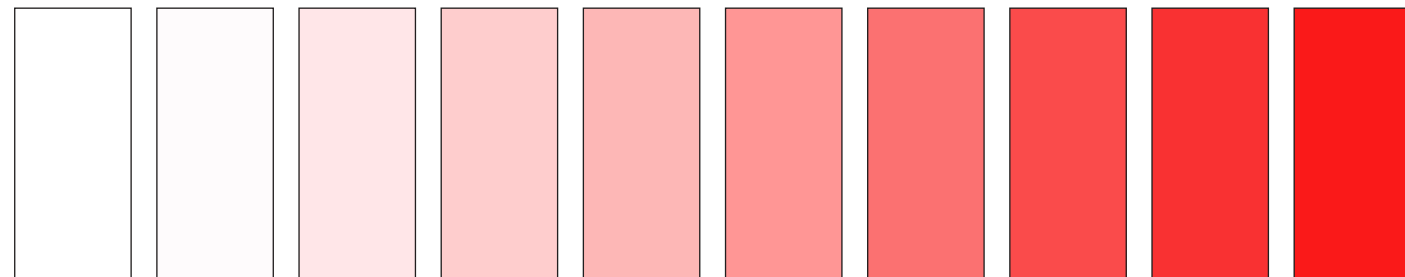
1. Rausvai violetinės spalvos atsiradimas reiškia, kad aptikti rudojo heroino / pagrindinių alkaloidų pėdsakai.

2. Žalia arba melsvai žalia spalva reiškia, kad aptikti kreko / kokaino pėdsakai.

3. Raudonos spalvos atsiradimas reiškia, kad aptikti marihuanos / hašišo pėdsakai.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

2. NARKOTINIŲ MEDŽIAGŲ APTIKIMO EIGA

2019 m. spalio 8–9 d. buvo atliktas narkotinių medžiagų tyrimas Klaipėdos rajono šešiolikoje ugdymo įstaigų ir aštuoniose jaunimo erdvėse. Iš viso buvo panaudoti 144 testai. Ugdymo įstaigose buvo panaudota 112 narkotinių medžiagų aptikimo

testų (nuo 6 iki 10 testų kiekvienoje įstaigoje). Jaunimo erdvėse buvo panaudoti 32 narkotinių medžiagų aptikimo testai (po 4 testus kiekvienoje įstaigoje).

2019 m. spalio 8-9 d. patikrintos 24 įstaigos Klaipėdos rajone

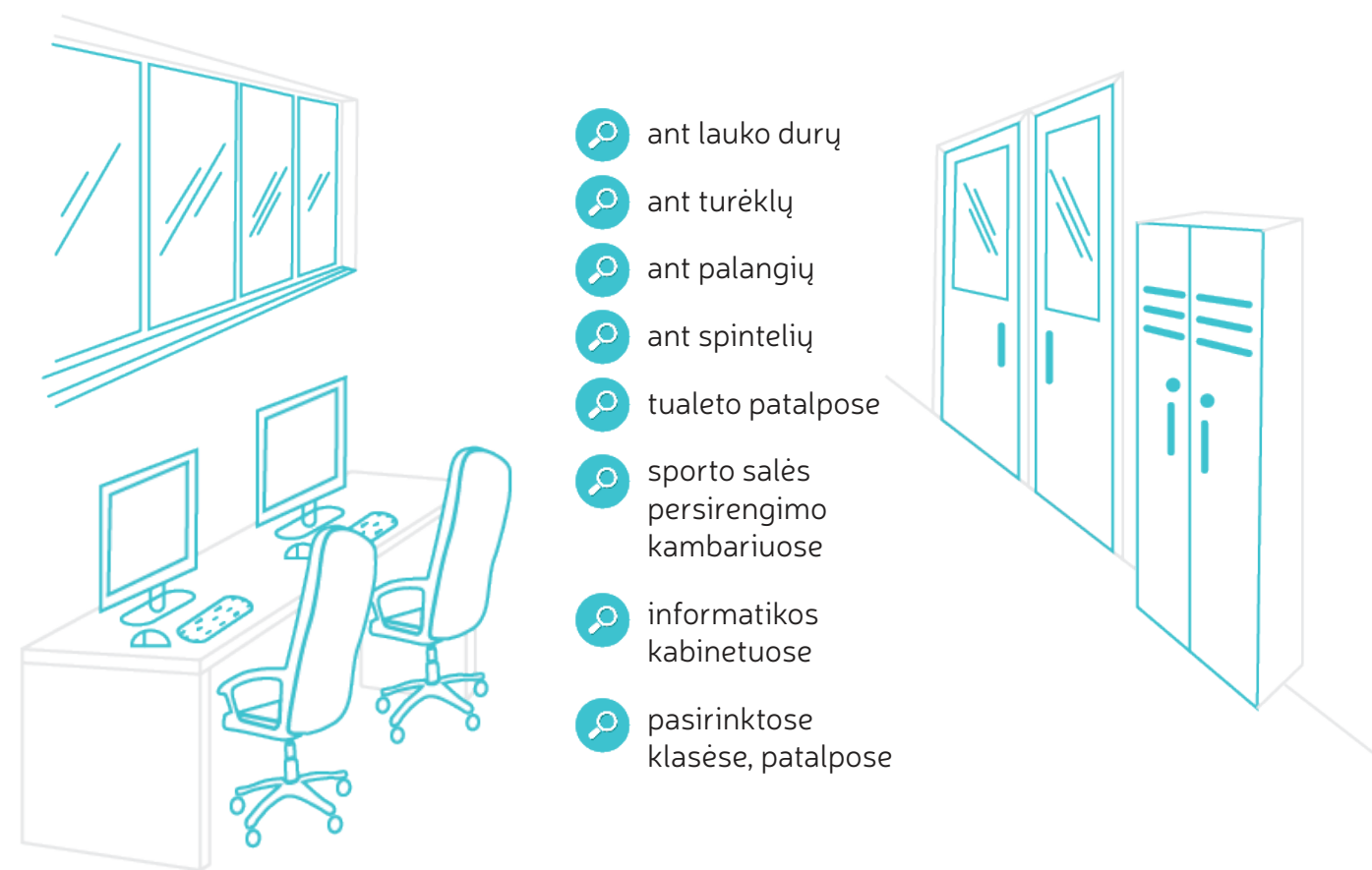
16 ugdymo įstaigų

Panaudota 112 testų

8 jaunimo erdvės

Panaudoti 32 testai

Narkotinių medžiagų pėdsakų ieškota:

2.1. Narkotinių medžiagų aptikimo rezultatai

Narkotinių medžiagų pėdsakai buvo aptikti dešimtyje vaikų ugdymo įstaigų ir penkiose jaunimo erdvėse. Rastos narkotinės medžiagos: marihuana, kokainas / krekas. Patikros rezultatai buvo fiksuojami patikrinimo aktuose.

Narkotinių medžiagų aptikimo aplinkoje rezultatai

10-yje vaikų ugdymo įstaigų rasta narkotinių medžiagų pėdsakų

Rasta marihuanos, kreko

5-iose jaunimo erdvėse rasta narkotinių medžiagų pėdsakų

Rasta marihuanos, kokaino / kreko

Ugdymo įstaigose narkotinių medžiagų pėdsakų aptikta:

- bendru testu paėmus mėginius nuo ugdymo įstaigos įėjimo durų, koridoriaus turėklų, palangių
- informatikos kabinete
- berniukų ir mergaičių tualetų patalpose
- bendru testu paėmus mėginius sporto salės mergaičių ir berniukų persirengimo kambariuose
- rūbinėje
- laiptinėje
- ant konkrečiai pasirinktų paviršių (minkštas kampas, stalo tenisas)

Jaunimo erdvėse narkotinių medžiagų pėdsakų aptikta:

- tualetų patalpoje
- ant jaunimo erdvėje esančio inventoriaus

2.2. Ankstesnių metų tyrimų rezultatai ugdymo įstaigose

Metai	Patikrintų ugdymo įstaigų skaičius	Paimtų mėginių skaičius	Ugdymo įstaigų, kuriose rasta narkotinių medžiagų pėdsakų, skaičius	Aptiktos narkotinės medžiagos							
				Amfetaminas		Heroinas		Kanapės			
2008	9	72	5	-		+		+			
2009	9	49	2	-		-		+			
2011	10	78	1	+		-		-			
2012	10	60	1	+		-		-			
2013	6	30	-	-		-		-			
2014	10	69	3	-		-		+			
				Metaamfetaminai		Amfetaminai		Opiatai / morfinas	Kokainas	Ekstazi	Kanapės / marihuana
2015	17	143	-	-		-		-	-	-	-
				Ketaminas	Buprenorfinas	Metaamfetaminai	Amfetaminai	Opiatai / morfinas	Kokainas	Ekstazi	Kanapės / marihuana
2016	15	137	2	-	+	-	-	-	-	-	-
2017	17	147	5	+	-	-	-	Rastas heroinas +	-	-	-
				21 sintetinis narkotikas					Marihuana / hašišas		
2018	15	64	7	Rastas kokainas / krekas +					+		

Pastaba: 2016 m. ir 2017 m. tyrimas atliktas naudojantis Biosensor Applications įrenginiu Biosens 600.

2.3. Ankstesnių metų tyrimų rezultatai jaunimo erdvėse

Metai	Patikrintų jaunimo erdvių skaičius	Paimtų mėginių skaičius	Jaunimo erdvių, kuriose rasta narkotinių medžiagų pėdsakų, skaičius	Aptiktos narkotinės medžiagos							
				Ketaminas	Buprenorfinas	Metaamfetaminai	Amfetaminai	Opiatai / morfinas	Kokainas	Ekstazi	Kanapės / marihuana
2016	6	29	2	–	+	–	–	–	–	–	–
2017	5	22	–	–	–	–	–	–	–	–	–
				21 sintetinis narkotikas						Marihuana / hašišas	
2018	7	14	2	–						+	

Pastaba: 2016 m. ir 2017 m. tyrimas atliktas naudojantis Biosensor Applications įrenginiu Biosens 600.

3. APTIKTŲ NARKOTINIŲ MEDŽIAGŲ APRAŠYMAS

Pavadinimas

Kanapė

Vartojimo būdas

Rūkoma, valgoma su maistu, geriama su arbata, garinama.

„Gatvės“ / kiti pavadinimai

Marihuana, žolė, 420, gandža, skankas, kifas, čystaganas, džointas, dūmas, suktinė, kasiakas, bongo.

Pavadinimas

Hašišas

Vartojimo būdas

Rūkoma (grynas arba maišant su tabaku), vartojama per burną, geriama (su maistu, arbata).

„Gatvės“ / kiti pavadinimai

Hašišas, hašas, akmuo, šokoladas, G6, H, khif, charas.

Pavadinimas

Kokainas, Krekas

Vartojimo būdas

Kokainas – uostomas, švirkščiamas, kokaino hidrochloridas – geriamas, ištirpinus skystyje, krekas – rūkomas.

„Gatvės“ / kiti pavadinimai

Koksas, krekas, sniegas, pudra, čarlis, cola, big C, coco, lady, okey dokey, snow, star dust.

3.1. Narkotinių medžiagų poveikis sveikatai

Kanapių vartojimo poveikis

Psichiniai požymiai

- ✗ Vystosi tolerancija
- ✗ Pagerėja nuotaika (euforija su juoku)
- ✗ Atsiranda haliucinacijos
- ✗ Atpalaiduoja, ramina
- ✗ Paaštrėja spalvų, garsų, skonių pojūčiai
- ✗ Prarandama orientacija
- ✗ Pakinta laiko suvokimas
- ✗ Atsiranda baimė, įtarumas, sunkiais atvejais – nerimas, panika, psichozė, agresyvumas

Fiziniai požymiai

- ✗ Paraudusios akys
- ✗ Primerkti akių vokai
- ✗ Sutrikusi koordinacija
- ✗ Burnos džiūvimas
- ✗ Pykinimas
- ✗ Vėmimas
- ✗ Dažnas pulsas ir padidėjęs kraujospūdis

Kokaino vartojimo poveikis

Kokainas suveikia greitai – uostant efektas prasideda po 10–15 sekundžių, bet efektas trumpalaikis, apie 20–30 minučių.

Psichiniai požymiai

- ✗ Pasitikėjimo savimi antplūdis, džiaugsmas, euforija
- ✗ Pavartojus didesnę dozę – haliucinacijos, nerimas, panika

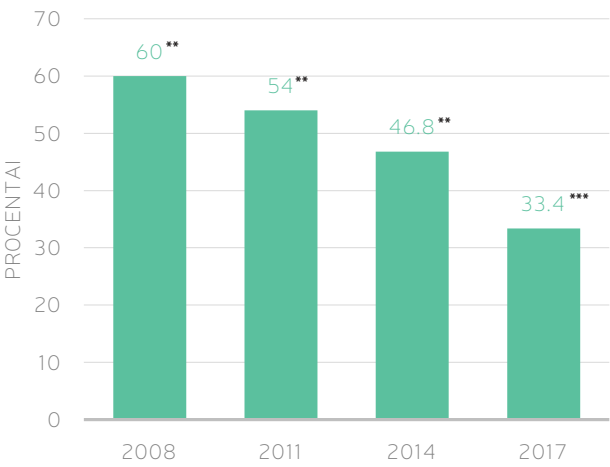
Fiziniai požymiai

- ✗ Energijos ir budrumo antplūdis
- ✗ Išsiplėtę vyzdžiai
- ✗ Padažnėjęs kvėpavimas, širdies ritmas, padidėjęs kraujospūdis
- ✗ Pakilusi temperatūra, padidėjęs prakaitavimas
- ✗ Perdozavus – traukuliai, insultas, širdies ritmo sutrikimai, infarktas

Krekas sukelia didesnę priklausomybę negu kokainas. Uostant pažeidžiama nosies gleivinė, jei rūkoma – atsiranda kvėpavimo problemų, o vartojant intraveniškai – abscesai. Netenkama svorio, pasireiškia apatija, psichozė, psichinis ir fizinis išsekimas. Greitai išsivysto tolerancija, todėl norisi vartoti daugiau ir dažniau.

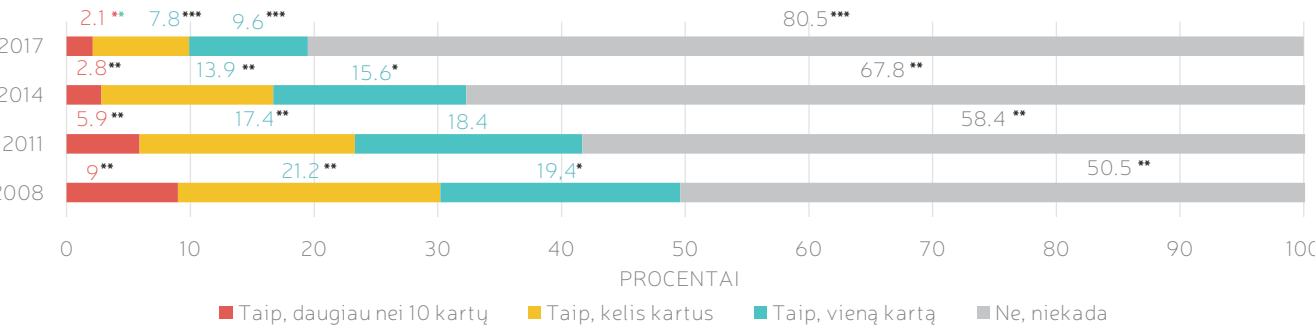
4. PENKTŲ, SEPTINTŲ, DEVINTŲ KLASIŲ MOKINIŲ ŽALINGŲ ĮPROČIŲ POKYČIAI

Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras nuo 2008 m. periodiškai atlieka mokinių gyvensenos tyrimus. Anketinėms apklausoms atlikti buvo naudojamas Klaipėdos universiteto Sveikatos mokslų fakulteto Visuomenės sveikatos katedros mokslininkų sudarytas klausimynas. Tyrimuose dalyvavo Klaipėdos rajono savivaldybės mokyklų penktų,

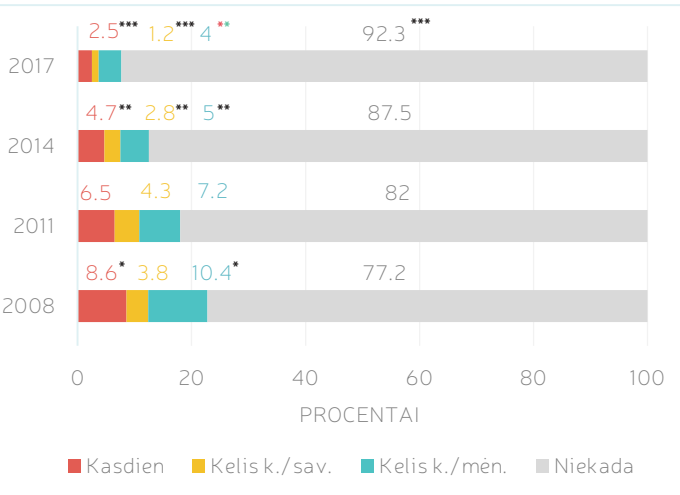
p*<0,05 (2017 m., palyginti su *2008 m. ir 2011 m. ir 2014 m.) juodos žvaigždutės – tai statistškai reikšmingi skirtumai tarp ankstesnių metų
1 pav. Mokinių pasiskirstymas pagal tai, kurie yra kada nors rūkę (proc.)

Nuo 2008 m. rūkančiųjų kasdien, kelis kartus per savaitę, kelis kartus per mėnesį mažėja (*p*<0,0001 ir *p*<0,05). 2017 m. kasdien rūko 2,5 proc. mokinių. 15,1 proc. daugiau mokinių šiuo metu iš viso nerūko (*p*<0,0001) (2 pav.).

p*<0,05 (2017 m. palyginti su *2008 m.; *2011 m.; *2008 m. ir 2011 m. ir 2014 m.) juodos žvaigždutės – tai statistškai reikšmingi skirtumai tarp ankstesnių metų
3 pav. Mokinių pasiskirstymas pagal tai, ar kada nors buvo išgėrę tiek daug alkoholinių gėrimų, kad pasijustų apsvaigę, (proc.)

septintų bei devintų klasių mokiniai. 2008 m. tyrime dalyvavo 1200 mokinių, 2011 m. – 1442, 2014 m. – 1306, o 2017 m. – 823 mokiniai. Nuo 2008 m. kada nors rūkusių mokinių skaičius sumažėjo 26,6 proc. (*p*<0,0001). 2017 m. kas trečias mokinys yra kada nors rūkęs (1 pav.).

p*<0,05 (2017 m., palyginti su *2008 m.; *2011 m.; *2008 m. ir 2011 m. ir 2014 m.) juodos žvaigždutės – tai statistškai reikšmingi skirtumai tarp ankstesnių metų
2 pav. Mokinių pasiskirstymas pagal tai, ar dabar dažnai rūko (proc.)

80,5 proc. mokinių niekada nebuvo išgėrę tiek alkoholinių gėrimų, kad pasijustų apsvaigę, ir tai yra net 30 proc. daugiau, palyginus su 2008 m. (*p*<0,0001). Kas dešimtas vaikas vieną kartą yra buvęs apsvaigęs, kas 13 mokinių – kelis kartus yra buvęs apsvaigęs nuo alkoholinių gėrimų, tačiau tokių atvejų vis mažiau (*p*<0,05 ir *p*<0,0001) (3 pav.).

Klaipėdos rajono mokinių alkoholinių gėrimų vartojimas sumažėjo (*p*<0,0001). 2017 m. 78,3 proc. vaikų nevartoja silpnųjų alkoholinių gėrimų (2014 m. – 66,6 proc.), 79,9 proc. – alaus, vyno, šampano (2014 m. – 66,7 proc.); 92,4 proc. – degtinės ir kitų stipriųjų alkoholinių gėrimų (2014 m. – 87,6 proc.) (1 lentelė).

1 lentelė. Mokinių pasiskirstymas pagal tai, ar dažnai geria alkoholinių gėrimų (proc.)

	Metai	Silpnieji alkoholiniai gėrimai	Degtinė ir kt. stiprieji gėrimai	Alus, vynas, šampanas
Niekada	2011	53,8*	82*	53,3*
	2014	66,6*	87,6*	66,7*
	2017	78,3**	92,4**	79,9**
Kelis kartus per pusmetį	2011	24,6	12,3*	28,6
	2014	21,6	8,6*	24,8
	2017	14,7**	4,8**	15,5**
Kelis kartus per mėnesį	2011	15,3*	3,4	13,2*
	2014	9,1*	2	5,8*
	2017	3,9**	1,6	2,4**
Kelis kartus per savaitę	2011	5*	1,2	3,9*
	2014	1,6*	0,6	1,4*
	2017	1,8*	0,5*	1,1*
Kasdien	2011	1,2	1,1	1
	2014	1,1	1,1	1,3
	2017	1,2	0,7	1,1

**p*<0,05 (2017 m., palyginti su *2011 m.; *2014 m..)

Klaipėdos rajone mokinių kanapių vartojimas mažėja (2017 m. per savo gyvenimą nė karto nevartojo 95,7 proc., 2014 m. – 94 proc.) (*p*<0,05). 2017 m. apklausos duomenimis, 3 proc. mokinių vieną kartą per savo gyvenimą yra vartoję kanapių, 5 proc. svaiginosi uostydami klijus, tirpiklius; 2,3 proc. – vartojo kitų narkotikų (2 lentelė).

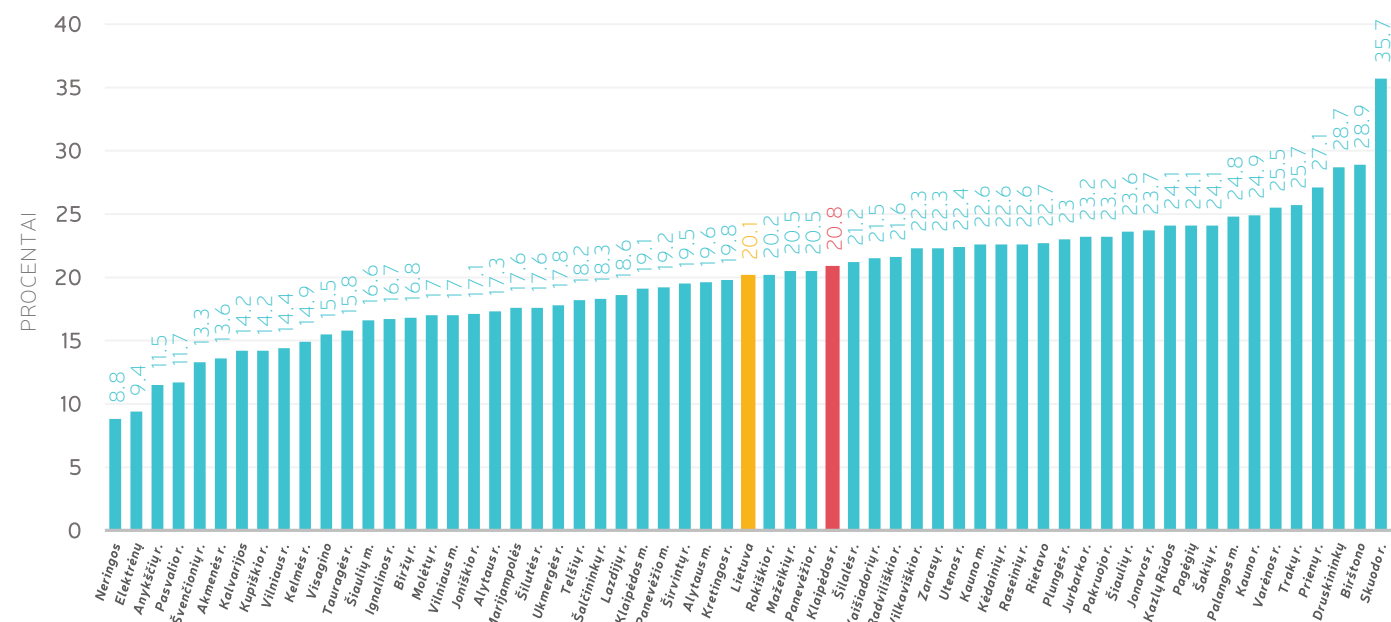
2 lentelė. Mokinių pasiskirstymas pagal tai, ar kada nors yra vartoję psichotropinių medžiagų (proc.)

		2008		2011		2014		2017	
		Nė karto	Vartoja	Nė karto	Vartoja	Nė karto	Vartoja	Nė karto	Vartoja
Kanapių rūkymas	Per gyvenimą	91,9	8,1	93,6	6,4	94	6	95,7**	4,3**
	Per paskutinius 12 mėn.	95,4	4,6	97,1	2,9	96	4	97,6*	2,4*
Klijų, tirpiklių ir kt. medžiagų uostymas	Per gyvenimą	92,5	7,5	93,4	6,6	92	8	90,9	9
	Per paskutinius 12 mėn.	95,6*	4,4*	97,4*	2,6*	97,6*	2,4*	96,2	3,8
Kitos narkotinės medžiagos	Per gyvenimą	93,7**	6,3*	96,2**	3,8*	98**	2**	97,3*	2,7*
	Per paskutinius 12 mėn.	96,4*	3,6*	98,2*	1,8*	98,9*	1,1*	99,1*	0,9*

**p*<0,05 (2017 m., palyginti su *2008 m.; *2011 m.) Juodos žvaigždutės – tai statistškai reikšmingi skirtumai tarp ankstesnių metų
Pastaba: vartoja mažiausiai 1 kartą

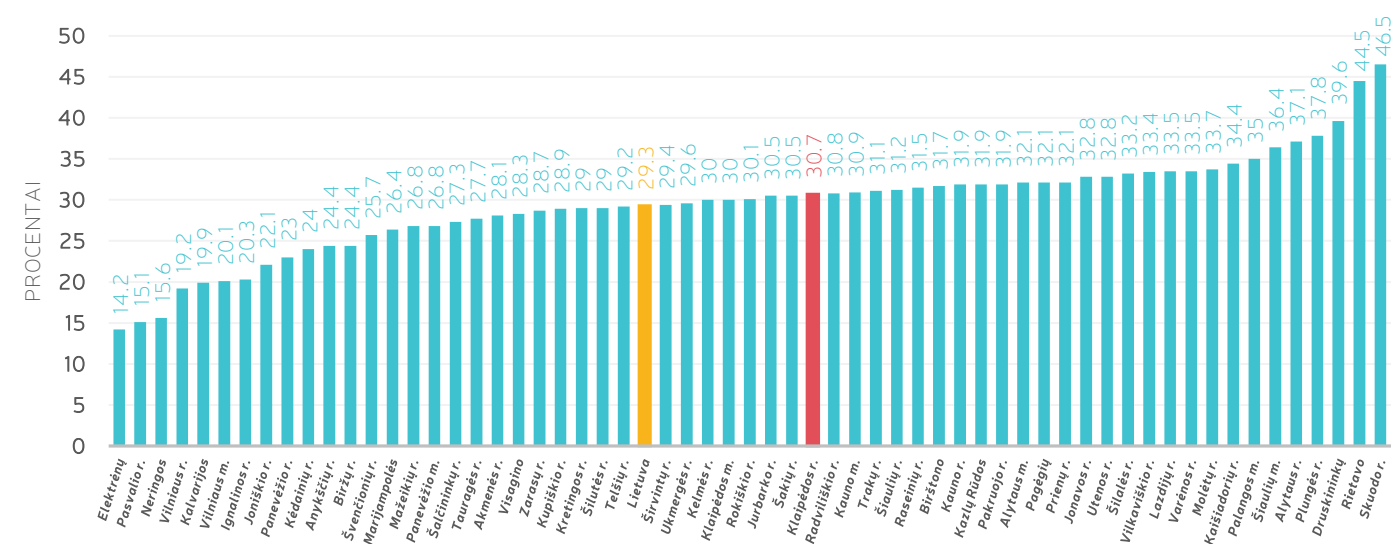
2016 metais visose Lietuvos savivaldybėse pirmą kartą buvo atliktas penktų, septintų, devintų klasių mokinių gyvensenos tyrimas. Jis buvo atliktas pagal Higienos instituto parengtą ir su LR Sveikatos apsaugos ministerija suderintą gyvensenos tyrimų metodiką. Tyrimo procesą koordinavo Higienos institutas, o anketinę apklausą ir duomenų suvedimą atliko visuomenės sveikatos biurai. 2016 m. Lietuvos mastu dalyvavo

38 633 respondentai, iš jų – 949 Klaipėdos rajono penktų, septintų, devintų klasių mokiniai. Penktadalis apklaustų mokinių per paskutinius 12 mėnesių bent kartą rūkė tabako gaminius arba elektronines cigaretetes (20,8 proc.), panašus procentas ir Lietuvoje – 20,1 proc. Mažiausiai rūkančiųjų nustatyta Neringos savivaldybėje – 8,8 proc., o daugiausia Skuodo rajone – 35,7 proc. (4 pav.).

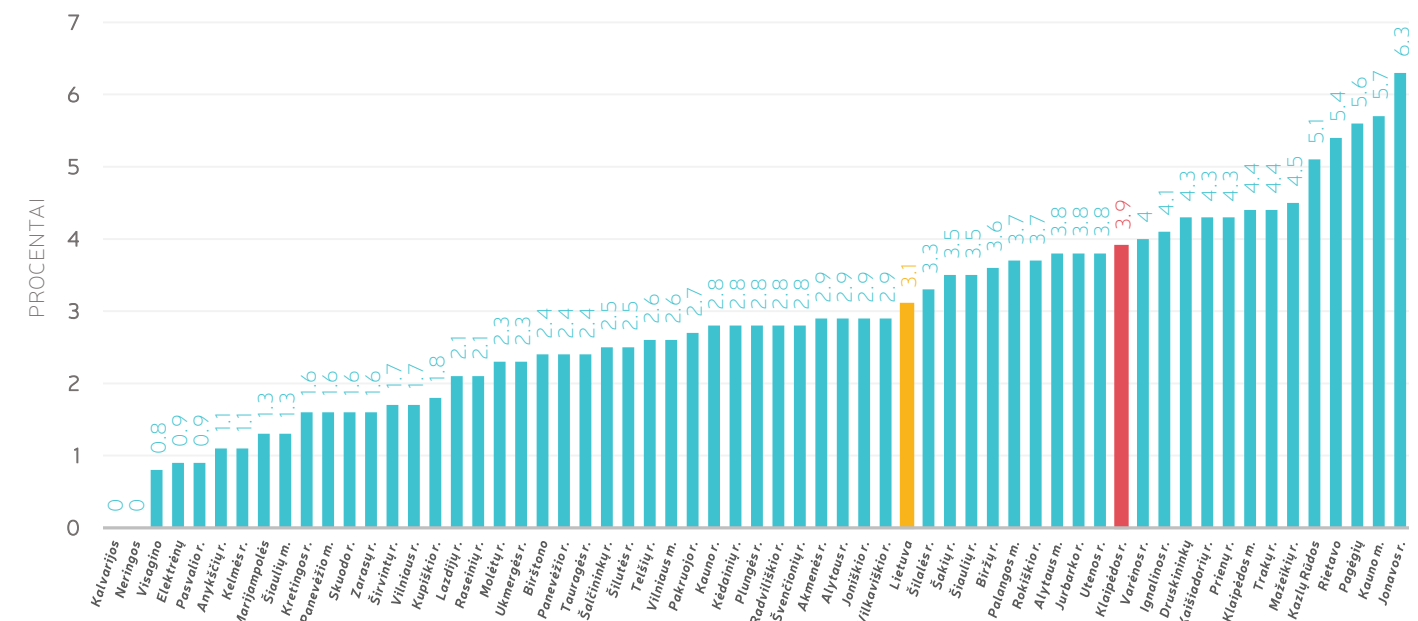
4 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutinius 12 mėn. bent kartą rūkė tabako gaminius arba elektronines cigaretetes, dalis (proc.) Klaipėdos rajone 2016 m.

Trečdalis mokinių per paskutinius 12 mėnesių bent kartą vartojo alkoholinius gėrimus (30,7 proc.), Lietuvoje – 29,3 proc. Mažiausias alkoholinių gėrimų vartojimas buvo Elektrėnų savivaldybėje – 14,2 proc., o didžiausias Skuodo rajone – 46,5 proc. (5 pav.).

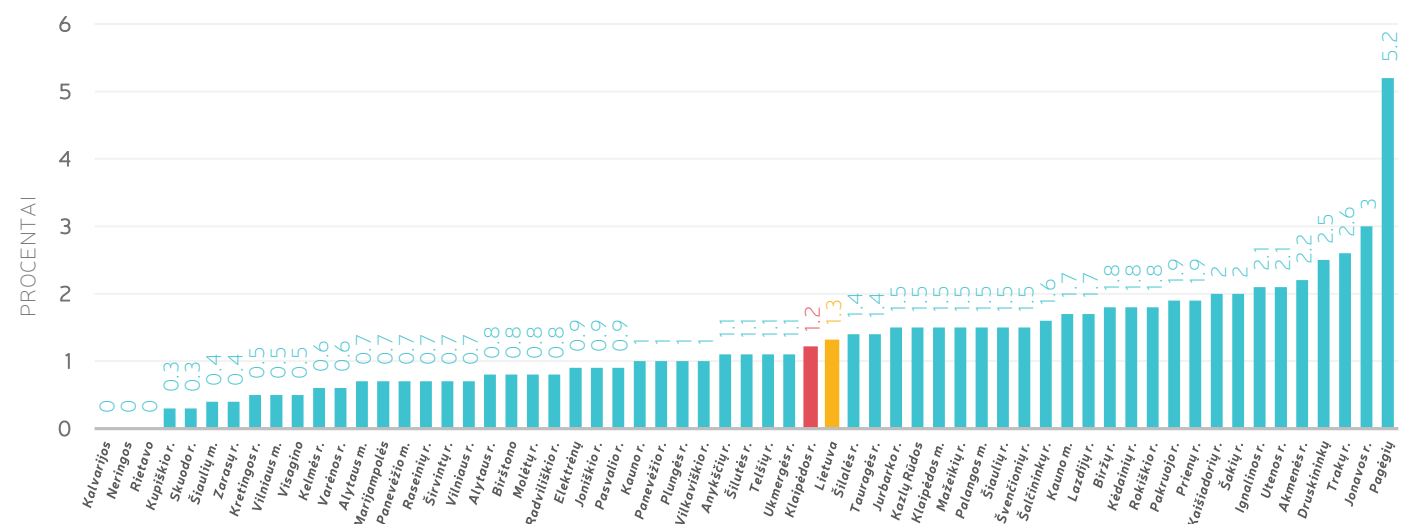
5 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutinius 12 mėn. bent kartą vartojo alkoholinius gėrimus, dalis (proc.) Klaipėdos rajone 2016 m.

3,9 proc. mokinių per paskutinius 12 mėnesių bent kartą vartojo marihuanos ar hašišo, Lietuvoje – 3,1 proc. Marihuanos ar hašišo vartojimo nenustatyta Kalvarijos ir Neringos savivaldybėse, didžiausias psichoaktyviųjų medžiagų vartojimas buvo Jonavos rajone – 6,3 proc. (6 pav.).

6 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutinius 12 mėn. bent kartą vartojo marihuanos ar hašišą (kanapes / „žolę“), dalis (proc.) Klaipėdos rajone 2016 m.

1,2 proc. mokinių per paskutinius 12 mėnesių bent kartą vartojo kitų narkotikų, išskyrus marihuaną ar hašišą, Lietuvoje – 1,3 proc. Kitų narkotikų vartojimo, išskyrus marihuaną ar hašišą, nenustatyta Kalvarijos, Neringos, Rietavo savivaldybėse, didžiausias psichoaktyviųjų medžiagų vartojimas buvo Pagėgių savivaldybėje – 5,2 proc. (7 pav.).

7 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutinius 12 mėn. bent kartą vartojo narkotikų, išskyrus marihuaną ar hašišą (kanapes / „žolę“), dalis (proc.) Klaipėdos rajone 2016 m.

Rekomendacijos savivaldybės administracijai

1. Tęsti narkotinių medžiagų tyrimo atlikimą vaikų ugdymo įstaigų ir atvirų jaunimo erdvių aplinkose.
2. Stiprinti specialistų gebėjimus anksti atpažinti ir reaguoti, jei pastebi, jog asmuo vartoja psichoaktyvias medžiagas, bei motyvuoti jaunimą kreiptis pagalbos.
3. Tobulinti specialistų kvalifikaciją psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos srityje.
4. Skatinti visų sektorių bendradarbiavimą siekiant suteikti visapusišką ir kompleksišką pagalbą paaugliui psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo mažinimo klausimais.

Rekomendacijos ugdymo įstaigoms

1. Supažindinti ugdymo įstaigos bendruomenę (darbuotojus, tėvus, vaikus) su narkotinių medžiagų aptikimo aplinkoje tyrimo rezultatais.
2. Įtraukti į mokyklų sudaromas sutartis su tėvais įsipareigojimus, jog mokinys nevartos ir neplatins psichoaktyviųjų medžiagų ugdymo įstaigoje ir jos teritorijoje.
3. Įspėjamaisiais ženklais informuoti mokyklos bendruomenę apie galiojančius draudimus mokyklos teritorijoje turėti ir vartoti psichoaktyvias medžiagas.
4. Siūloma pasirengti ir pasitvirtinti vaikų ugdymo įstaigoje tikslinį prevencinių veiksmų planą, kuris būtų skirtas psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo mažinimui, jeigu įstaigoje buvo aptikta narkotinių medžiagų pėdsakų (nuostatų ir gyvenimo įgūdžių formavimas, žinių ir informacijos suteikimas ir kt.).
5. Siekti įtraukti paauglius, kurie eksperimentuoja ar nereguliariai vartoja psichoaktyvias medžiagas, į ankstyvosios intervencijos programą.
6. Skatinti vaikus dalyvauti socialinių ir emocinių įgūdžių ugdymo programose.
7. Įgyvendinant psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevenciją mokyklose, į prevencinę veiklą įtraukti ne tik mokinius, bet ir jų tėvus.
8. Nustatyti pašalinių asmenų patekimo į ugdymo įstaigą registravimo tvarką (pvz., pašalinių asmenų registravimo žurnalas).
9. Suteikti tėvams informaciją apie įstaigas, kurios teikia psichologinę, socialinę ar kitą pagalbą paaugliui dėl psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo mažinimo.

1. Bankauskienė I. (2013). *Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencija: samprata ir modeliai*. Vilnius: Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas. Prieiga per internetą: http://old.ntakd.lt/files/prevencija/PM_vartojimo_prevencija.pdf
2. Bankauskienė I., Dobrovolskij, V., Grimalauskienė, O., Leonienė, V., Šarkanė, R. (2009). *Kartu su vaiku*. Informacinis leidinys, skirtas vaikams. Vilnius: Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas. Prieiga per internetą: http://old.ntakd.lt/bylos/dokumentai/leidiniai/kartu_su_vaidu_a5_brosiura_2009.pdf
3. Bankauskienė, I. ir Gedminienė, R. (2016). *Vaikai seka tėvų pavyzdžiu*. Informacinis leidinys tėvams apie psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevenciją. Vilnius: Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas. Prieiga per internetą: <http://old.ntakd.lt/files/prevencija/tevens.pdf>
4. Stonienė L. (2018). *Švietimo įstaigų vaidmuo vykdant psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo ankstyvąją intervenciją*. Vilnius: Higienos institutas. Prieiga per internetą: <http://www.hi.lt/uploads/pdf/leidiniai/Rekomendacijos/HI%20Psichoaktyviuju%20medziagu%20vartojimo%20intervencija.pdf>
5. Metinis pranešimas. (2019). *Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas*. Prieiga per internetą: <https://ntakd.lrv.lt/uploads/ntakd/documents/files/43252%20NTAKD%20metinis%20pranesimas.pdf>
6. Naujos psichoaktyviosios medžiagos (antras leidimas) (2017). *Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas*. Prieiga per internetą: https://ntakd.lrv.lt/uploads/ntakd/documents/files/35362%20NTAKD%20naujos%20medziagos_2017%2011%2016%20galutinis.pdf
7. Naujos psichoaktyviosios medžiagos. (2016). *Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas*. Prieiga per internetą: <https://ntakd.lrv.lt/uploads/ntakd/documents/files/Leidinukas%20pdf.pdf>
8. Socialinė informacinė kampanija „Pirmiausia – išklausk“. (2017). *Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas*. Prieiga per internetą: <https://ntakd.lrv.lt/lt/prevencija/psichoaktyviuju-medziagu-vartojimo-prevencijos-kampanijos/socialine-informacine-kampanija-pirmiausia-isklausyk>

KONTAKTAI

KLAIPĖDOS RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS

Savivaldybės biudžetinė įstaiga,
Klaipėdos g. 11, LT-96135 Gargždai,
tel. (8 46) 45 37 54, faks. (8 46) 47 00 64,
el. p. info@visuomenessveikata.lt,
www.visuomenessveikata.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių
asmenų registre, kodas 300624344

KLAIPĖDOS RAJONO SAVIVALDYBĖS
VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS

Leidinyas išleistas Klaipėdos rajono savivaldybės 2019 m. lėšomis.
Informaciją parengė Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės
sveikatos biuro visuomenės sveikatos specialistė Monika Steponkienė